

Przeżycia turystyczne

3

VARIA

Kiedy rozpoczynają się i kończą przeżycia turystyczne?

Wielkość Czymbelów odpowie, że przeżycia turystyczne zaczynają się w momencie rozpoczęcia wycieczki, w której uczestniczą, i kończą w momencie powrotu z niej. Jeśli jednak zastanowimy się bardziej dokładnie, dojdziemy do wniosku, że przeżycia turystyczne zaczynają się dwa tygodnie i kończą półmiejscie nie powrotu z danej imprezy turystycznej.

Pierwsze przeżycia dotyczą samej decyzji zorganizować imprezę w imieniu Towarzystwa oraz odpowiedzi na pytanie: „jechać czy nie jechać” na imprezę zorganizowaną czy indywidualnie? dokąpać czy nie dokąpać.

Jeśli już zdecydowaliśmy się na wjazd w jakiejś wyjeździe, powstaje problem przygotowania się do wjazdu. W tym celu musimy zebrać i dokupić sprzęt, jakiego musimy mieć ze sobą, oraz ubrać, jeśli to sobie zamierzamy wziąć. Jeśli wyjeżdżamy na dłuższą imprezę turystyki kwalifikacyjnej, powstaje problem sposobu zapewnienia sprzętu do jej uprawiania: wynajmę czy kupić, wynajmę w miejscu zamieszkania czy na obczyźnie, gdzie zamierzam uprawiać turystykę.

Decyzją tymi rozstrzygniętą pozostają turystyczne.

Bardziej ciekawe – wyświadli turystki – przed wyjazdem rozpoczyna się przeżycia wyprawniczo obywatelskie, przechodząca a niektóre książki napisane przez osoby, które przeżywały w starożytności krajów. Nowe książki Brynarda Malowskiego, „Młodye przeżycia” Paradowskiego, itd. i w ten sposób jest przeżycia obywatelskiej w różnych miejscach oraz wydziałowej.

Podstawowe przeżycia mają jednak miejsce w trakcie trwania imprezy turystycznej, czyli w czasie uprawiania turystyki.

Co robimy w trakcie uprawiania turystyki?

Jeśli wyjeżdżamy na dłuższą imprezę turystyczną, wiele osób odpowie, że nie wystarczy robić to, to chcemy i kiedy chcemy i, mogą przez uprawianie takich warunków.

Turyści kwalifikowani to nie oznacza, że przyjęli oni po pierwszej wycieczce. Stał się się dlań w miarę nabycia doświadczeń i umiejętności. Umiejętność świadczona, wypracowana, przeżywanie spotkań z przyrodą i przyrodą przyrodą i czasem. Zdobycie doświadczeń jest znakomitym sposobem przybliżenia nabycia wiedzy, wyrobienia nawyków i umiejętności. Oznaki, których regularny nabycie są: wyrobienie kognitywnych postaw, nabycie umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej, elementach sztuki i sztuki. Podstawą regularnych punktów jest wyrobienie wyrobienia i nie tylko przyrodą i przyrodą. Zapewnia także ograniczają i wyrobienie postaw do sztuki i sztuki, do sztuki przyrodą i przyrodą. Regularny nabycie postaw przyrodą i przyrodą, to w szczególności, na przykład: wyrobienie i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej.

Oni kwalifikowani to nie oznacza, że przyjęli oni po pierwszej wycieczce. Stał się się dlań w miarę nabycia doświadczeń i umiejętności. Umiejętność świadczona, wypracowana, przeżywanie spotkań z przyrodą i przyrodą i czasem. Zdobycie doświadczeń jest znakomitym sposobem przybliżenia nabycia wiedzy, wyrobienia nawyków i umiejętności. Oznaki, których regularny nabycie są: wyrobienie kognitywnych postaw, nabycie umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej, elementach sztuki i sztuki. Podstawą regularnych punktów jest wyrobienie wyrobienia i nie tylko przyrodą i przyrodą. Zapewnia także ograniczają i wyrobienie postaw do sztuki i sztuki, do sztuki przyrodą i przyrodą. Regularny nabycie postaw przyrodą i przyrodą, to w szczególności, na przykład: wyrobienie i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej.

Turystyka kwalifikacyjna to nie oznacza, że przyjęli oni po pierwszej wycieczce. Stał się się dlań w miarę nabycia doświadczeń i umiejętności. Umiejętność świadczona, wypracowana, przeżywanie spotkań z przyrodą i przyrodą i czasem. Zdobycie doświadczeń jest znakomitym sposobem przybliżenia nabycia wiedzy, wyrobienia nawyków i umiejętności. Oznaki, których regularny nabycie są: wyrobienie kognitywnych postaw, nabycie umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej, elementach sztuki i sztuki. Podstawą regularnych punktów jest wyrobienie wyrobienia i nie tylko przyrodą i przyrodą. Zapewnia także ograniczają i wyrobienie postaw do sztuki i sztuki, do sztuki przyrodą i przyrodą. Regularny nabycie postaw przyrodą i przyrodą, to w szczególności, na przykład: wyrobienie i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej.

Turystyka kwalifikacyjna to nie oznacza, że przyjęli oni po pierwszej wycieczce. Stał się się dlań w miarę nabycia doświadczeń i umiejętności. Umiejętność świadczona, wypracowana, przeżywanie spotkań z przyrodą i przyrodą i czasem. Zdobycie doświadczeń jest znakomitym sposobem przybliżenia nabycia wiedzy, wyrobienia nawyków i umiejętności. Oznaki, których regularny nabycie są: wyrobienie kognitywnych postaw, nabycie umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej, elementach sztuki i sztuki. Podstawą regularnych punktów jest wyrobienie wyrobienia i nie tylko przyrodą i przyrodą. Zapewnia także ograniczają i wyrobienie postaw do sztuki i sztuki, do sztuki przyrodą i przyrodą. Regularny nabycie postaw przyrodą i przyrodą, to w szczególności, na przykład: wyrobienie i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej.

Turystyka kwalifikacyjna to nie oznacza, że przyjęli oni po pierwszej wycieczce. Stał się się dlań w miarę nabycia doświadczeń i umiejętności. Umiejętność świadczona, wypracowana, przeżywanie spotkań z przyrodą i przyrodą i czasem. Zdobycie doświadczeń jest znakomitym sposobem przybliżenia nabycia wiedzy, wyrobienia nawyków i umiejętności. Oznaki, których regularny nabycie są: wyrobienie kognitywnych postaw, nabycie umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej, elementach sztuki i sztuki. Podstawą regularnych punktów jest wyrobienie wyrobienia i nie tylko przyrodą i przyrodą. Zapewnia także ograniczają i wyrobienie postaw do sztuki i sztuki, do sztuki przyrodą i przyrodą. Regularny nabycie postaw przyrodą i przyrodą, to w szczególności, na przykład: wyrobienie i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej i nabycie doświadczeń i umiejętności w turystyce kwalifikacyjnej.

1. Kozłowski, J. (2008). *Wzrost i rozwój człowieka w procesie turystyki kwalifikacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

2. Kozłowski, J. (2008). *Wzrost i rozwój człowieka w procesie turystyki kwalifikacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Przeżycia turystyczne

Kiedy rozpoczynają się i kończą przeżycia turystyczne?

Większość Czytelników odpowie, że przeżycia turystyczne zaczynają się w momencie rozpoczęcia wycieczki, w której uczestniczą, a kończą w momencie powrotu z niej. Jeśli jednak zastanowimy się bardziej wnikliwie, dojdziemy do wniosku, że przeżycia turystyczne zaczynają się dużo wcześniej i kończą później niż powrót z danej imprezy turystycznej.

Pierwsze przeżycia dotyczą samej decyzji związanej z uczestnictwem w imprezie. Towarzyszą one odpowiedzi na pytania: jechać czy nie jechać? na imprezę zorganizowaną czy indywidualnie? dokąd? na ile dni? itd.

Jeśli już zdecydowaliśmy się na udział w jakiejś wycieczce, powstaje problem przygotowania się do niej. W minimalnym stopniu dotyczy to dokumentów, jakie musimy mieć ze sobą, oraz ubioru, jaki ze sobą zamierzamy wziąć. Jeśli wycieczka ma charakter „imprezy turystyki kwalifikowanej”, powstaje problem sposobu zapewnienia sprzętu do jej uprawiania: wynająć czy kupić, wynająć w miejscu zamieszkania czy na obszarze, gdzie zamierza się uprawiać turystykę.

Decyzjom tym towarzyszą przeżycia turystyczne.

Bardziej obcy – wytrawni turyści – przed wyjazdem rozpoznają trasę, przeglądają wydawnictwa albumowe, przewodniki, a niekiedy książki napisane przez osoby, które przebywały w danym kraju (np. *Świat sonetów krymskich* Makowskiego, *Mitologię grecką* J. Parandowskiego, itd.) i w ten sposób żyją już przyszłą obecnością w różnych miejscach trasy wycieczkowej.

Podstawowe przeżycia mają jednak miejsce w trakcie trwania imprezy turystycznej, czyli w czasie uprawiania turystyki.

Co robimy w trakcie uprawiania turystyki?

Jeśli wycieczka ma charakter indywidualny, wiele osób odpowie, że na wycieczce robimy to, co chcemy i kiedy chcemy i... mają prawo zajmować takie stanowisko.

Coraz więcej turystów, zdając sobie sprawę, że wycieczki kosztują sporo pieniędzy, pragnie z uczestnictwa w nich wyciągnąć dla siebie optymalne korzyści. Z myślą o tych turystach zamierzam ukazać strukturę czynności zwanych „uprawianiem turystyki”.

Uprawianie turystyki jest procesem, jest ciągiem różnorodnych czynności trwających określoną ilość czasu. Jedną z nich, najdłużej trwającą wraz z czynnościami towarzyszącymi, jest sen. Poza snem czynności, które wykonują turyści to spożywanie i ewentualne przyrządzanie posiłków. Inną czynnością jest zmiana miejsca przez poruszanie się lub przez pokonywanie terenu różnymi środkami lokomocji.

Czynności te głównie tworzą warunki do uprawiania turystyki, tylko niekiedy stanowią jeden z motywów leżących u podstaw uczestnictwa w imprezach turystycznych.

Jedną z podstawowych rodzajów czynności turystów jest zwiedzanie obiektów i zjawisk krajoznawczych. Turyści wyjeżdżający na wczasy większość wolnego czasu spędzają na pływaniu i opalaniu, na grach sportowych, a wieczorami i częściowo w nocy na uczestnictwie w różnych formach rozrywki, itp. Wszystkie te czynności określane są wspólnym mianem zabaw.

Te dwa podstawowe rodzaje czynności stanowią tło albo warunki dla największej liczby przeżyć turystycznych.

Oprócz dwu wyżej wymienionych najbardziej typowych rodzajów aktywności turyści wyjeżdżają do uzdrowisk, uczestniczą w misteriach religijnych w centrach ruchu pielgrzymkowego, odwiedzają rodziny, aby uczestniczyć w świątach rodzinnych (chrzest, ślub, pogrzeb), uczestniczą w różnego rodzaju naradach, obradach, kongresach, manifestacjach patriotycznych, ekologicznych organizowanych przez liderów ruchów społecznych, itd. Uczestnictwo to wynika z zobowiązań, z poczucia więzi, z solidarności, itp.

Inny charakter mają wyjazdy służbowe. Osoby wyjeżdżające służbowo wykonują czynności swoje jako przedstawiciele instytucji i reprezentują interesy instytucji, a w wolnym czasie czują się często zwykłymi turystami.

Powstaje teraz pytanie: po co te podstawowe rodzaje czynności wyodrębniłem? Turyści lub podróżni nie mogą tylko zwiedzać lub ciągle się bawić. Aby ich przeżycia były świeże, muszą oddawać się zajęciom o przeciwnym, w jakimś sensie, charakterze do poprzednich. Po zwiedzaniu muzeum powinni pójść na kawę lub lody, po dłuższym spacerze – na imprezę rozrywkową typu kino, teatr, itd.

Co może być przedmiotem przeżyć turystycznych?

W poprzednim fragmencie niniejszych rozważań wyodrębnione zostały podstawowe czynności turystów. Umożliwić to może przedstawienie charakteru przeżyć turystycznych w sposób nieco uporządkowany. Jak już wspomniałem uprawianie turystyki nie może być ciągiem silnych przeżyć turystycznych, muszą być i przerwani, których najlepszym przykładem jest sen, relaks lub poobiednia sjeść oraz wiele czynności odprężających, jak przerwa na „małą czarną” lub na lody.

Jeśli chodzi o rozstrzygnięcie, co może być przedmiotem przeżyć turystycznych, to warto na wstępie zaznaczyć, że przedmiotem tym mogą być zarówno warunki, w jakich dana czynność się odbywa (np. sen pod namiotem albo w apartamencie), jak i same czynności nie tylko własne, ale i usługodawców (np. kulturalna rozrywka), a częstokroć jedno i drugie.

Najczęściej przedmiotem turystycznego przeżycia jest doznawanie i przeżywanie czegoś kontrastowego, niespotykanego w życiu codziennym lub również niespotykanego, w innych dotychczas odwiedzanych krajach; coś, co często bywa nazywane egzotyką, a kraj, gdzie jest dużo tego rodzaju obiektów lub zjawisk – krajem egzotycznym (np.: Japonia, Meksyk, Indie).

Przedmiotem przeżyć turystycznych może być również podobieństwo do czegoś, co spotykamy w naszym kraju lub w krajach najczęściej odwiedzanych, a czego nie spodziewamy się w krajach odległych geograficznie i kulturowo, np. wiele osób odwiedzających Japonię widzi pewne podobieństwo między Japończykami a Polakami.

Przeżycia warunków snu: Jest sprawą naturalną, że w przypadku snu możemy mówić prawie wyłącznie o warunkach, w jakich ma miejsce sen, i jeśli śpimy pod namiotem – o warunkach, w jakich przygotowujemy się do snu.

Przeżyciem turystycznym może być zarówno sen w warunkach wybitnie komfortowych – w eleganckim hotelu, w apartamencie lub w pokoju pałacowym, a więc oferującym lepsze i inne warunki niż własne lub spotykane u najbliższych osób. Przeżyciem jest też sen pod namiotem, na leśnej polanie. Przeżyciem jest również samo przygotowywanie warunków do snu: rozkładanie namiotu, ścielenie jego wnętrza, itd.

Przeżycia związane z posiłkami: Spożywaniu posiłków towarzyszą przeżycia i to różne. Jeśli jesteśmy nastawieni na korzystanie z usług lokali gastronomicznych, podstawowym przeżyciem jest degustacja potraw niespotykanych we własnym kraju. Szczególnie Francuzi i Japończycy są zainteresowani degustacją nieznanymi, oryginalnymi potrawami. Spożywanie potraw przyjmuje niekiedy postać ucztowania, bankietu, zabawy, śpiewów.

Warto zaznaczyć, że przeżyciem może być atmosfera lokalu, estetyka, oświetlenie, gustowność wyposażenia, itd.

Przeciwnieństwem są przeżycia towarzyszące przygotowaniu i spożywaniu posiłków we własnym zakresie, zakupy, kucharzenie, emocje czy się uda, a nawet mycie naczyń po spożyciu, np. na biwaku, w trakcie spływu kajakowego.

Przeżycia związane ze zmianą miejsca: Zmiana miejsca może mieć postać usługi lub samoobsługi. W związku z tym inny będzie charakter przeżyć podczas, na przykład, płynięcia statkiem, kajakiem, jazdy rowerem albo luksusowym autokarem. Całkowicie specyficzny charakter ma przelot samolotem przy dobrej pogodzie nad interesującym krajobrazem, np. nad Himalajami lub nad Wielkim Kanionem w stanie Arizona w USA.

Dla młodzieży wędrowki piesze też są istotnym przeżyciem. Nabierają dramatyzmu w momentach nieprzewidzianych, np. przy schodzeniu w czasie deszczu po stromym, gliniastym zboczu (jak chociażby ze Smereka do Wetliny w Bieszczadach).

Przeżycia towarzyszące uczestnictwu w zabawach: Z bardzo wielu względów najwięcej doznań i przeżyć towarzyszy uczestnictwu w różnych rodzajach aktywności określanych mianem zabaw.

Wiele osób marzy o spotkaniu ludzi interesujących, którzy potrafiliby docenić posiadane przez nich walory, w tym ludzi z innych krajów. Uczestnictwo w imprezach turystycznych stwarza ku temu warunki. Na plaży wszystko może się zacząć od przystąpienia do kręgu osób podrzucających piłkę. Pójście na dyskotekę też może być związane z nawiązaniem interesujących znajomości. Nawet spożywanie posiłków z osobą nieznaną, przy wspólnym stole może być początkiem interesującego kontaktu.

Największe i realne możliwości na poznanie oraz wspólne przeżycia są związane z uczestnictwem w imprezach turystyki kwalifikowanej. Młody mężczyzna pomagający w naprawie sprzętu, młoda kobieta dająca porady jak przyrządzić obiad – to przykłady kontaktów. Wspólny śpiew przy ognisku, grupowy wyjazd na zakupy do najbliższej wsi wytwarza atmosferę wspólnoty – daje podstawę do przeżycia faktu bycia jej członkiem. Jest to istotne teraz, gdy telewizja bardziej dzieli niż łączy.

Pozostaje sprawa przeżyć uczestnictwa w imprezach kulturalno-rozrywkowych w ścisłym tego słowa znaczeniu – w sztukach operowych, teatralnych, pantomimach, w sztukach baletowych, itd. Jeśli są na odpowiednim poziomie, dają duże, głębokie, wielowarstwowe przeżycie, bo nakładają się tu wrażenia słuchowe, wzrokowe (dekoracje, ale i eleganckie stroje widzów), które podziwiać można w trakcie przerwy.

Specyfika przeżyć krajoznawczych: Przedmiot przeżycia krajoznawczego obejmuje walory krajobrazu naturalnego, kulturowego (zabytki, dzieła techniki społecznej) i społecznego – styl życia społeczeństwa i funkcjonowanie różnego rodzaju form zorganizowanych: rządowo-samorządowych, przedsiębiorstw, stowarzyszeń, itd.

Pragnę nadmienić, że w przypadku turystyki krajowej z jednej strony i zagranicznej z drugiej strony istnieje duża różnica w randze poszczególnych walorów.

Turyści we własnym kraju interesują się najbardziej krajobrazem kulturowym (zabytkami) i naturalnym (na podstawie kontrastu wobec walorów własnego regionu), natomiast marginalne zainteresowanie wywołuje krajobraz społeczny. Sprawa przedstawia się inaczej, jeśli turysta przebywa w innym, zwłaszcza sobie nieznanym kraju uważanym za egzotyczny (np. Japonia, Indie, Tajlandia, Peru, Meksyk), co ma miejsce w przypadku większości Europejczyków. W tych warunkach na pierwsze miejsce wysuwa się dążenie do poznania i przeżywania przejawów stylu życia codziennego danego społeczeństwa, na drugim miejscu na zabytkowe budowle, na trzecim walory naturalne. W krajach egzotycznych do rangi muzeów wewnątrz awansują tradycyjne i najnowsze centra handlowe, wystawy sklepowe, itd.

Specyfiką przeżyć krajoznawczych jest to, że turysta, zwłaszcza indywidualny, ale częściowo również grupowy ma pewien zakres swobody w doborze obiektów przeżyć krajoznawczych. W wysokim stopniu dotyczy to możliwości zdecydowania, z jakiej strony i w jaki sposób zamierza podziwiać, kontemplować piękno natury. Piękno natury ma to do siebie, że działa na nas odruchowo, bez konieczności dysponowania wiedzą na temat genezy tego piękna (np. w Polsce jest to ewidentne nad Morskim Okiem lub w czasie spływu przełomem Dunajca w Pieninach).

Sprawa się nieco komplikuje w przypadku obiektów krajobrazu kulturowego, głównie budowli zabytkowych; komplikuje się i to silnie przy zwiedzaniu budowli w krajach o odmiennej kulturze. Dotyczy to między innymi Indii, Japonii, Chin i Tajlandii. Tu do zrozumienia danego obiektu, do przeżywania specyfiki jego piękna potrzebna jest wiedza ogólna o kulturze danego kraju, umożliwiająca rozpoznanie jego funkcji i docenienie jego piękna. Dysponując tą wiedzą można dopiero rozszyfrować, co dany obiekt może nam powiedzieć o sobie i o danym kraju. Wiedza ta ustawiająca dany obiekt na skali wartości dla kultury danego kraju może nam pomóc w podjęciu decyzji, co podziwiać w nim i jak dużo czasu warto mu poświęcić. Oznacza to między innymi, że w świecie gospodarki globalnej pojęcie przygotowania krajoznawczego do wycieczki musimy rozszerzyć z kraju, co najmniej na Europę, a również (jeśli mamy warunki) na inne kontynenty.

Trzecim składnikiem przeżyć krajoznawczych jest środowisko społeczne. Jak już wspominałem chodzi tu o zapoznawanie się z warunkami, w jakich funkcjonuje społeczeństwo odwiedzanego kraju. Tutaj konieczna jest znajomość języków obcych, co najmniej języka angielskiego w przypadku świata, ale i rosyjskiego w przypadku krajów byłego ZSRR.

Myślę, że to jest minimum, ale jeśli chcemy podjąć bliższy kontakt z przedstawicielami lokalnej społeczności, szczególnie krajów azjatyckich – konieczna jest znajomość ich języka. Oznacza to w większości przypadków konieczność korzystania z usług tłumacza: polskiego – znającego język danego kraju lub miejscowego, jeśli zna on inny znany nam język obcy (rosyjski, hiszpański, francuski).

Obok znajomości języka obcego pozostaje jeszcze jedna droga – wnikliwa obserwacja postaw oraz zachowań członków danego społeczeństwa i odczytanie się o danym kraju jeszcze przed wyjazdem do niego, tak, aby nasze domyślanie było w jakimś stopniu osadzone na wiedzy o tym kraju – ma kapitalne znaczenie.

Przeżycia a proporcjonalność, skala, dobra kompozycja całości, dopracowanie detali: Pierwszą sprawą są właściwe proporcje – obiekt lub jego fragment, jeśli ma niewłaściwe proporcje jest czymś w rodzaju szumu informacyjnego, razi nas, odstręcza od podziwiania.

Drugą – skala. Sama wielkość obiektu jest czymś interesującym, działającym na nas: wysokie spadziste ściany wąwozu rzeki Kolorado działają silnie, podobnie jak wielkie monumentalne pałace.

Dopracowanie szczegółów w przypadku anatomii człowieka – ale nie tylko – razi nas swą topornością, nieporadnością, jaką reprezentuje tu jej wykonawca, albo odwrotnie – skłania do zachwytu nad precyzją, wzbudza podziw dla pracowitości twórcy.

Myślę, że warto wrócić na nasze podwórko, czyli omówić problem przeżyć turystycznych turysty polskiego spędzającego urlop we własnym kraju. Można tu zaobserwować dwie postawy – typowa dla wędrowca z jednej strony i dla wczasowicza z drugiej strony. Wędrowiec przejawia postawę porównawczą – zestawia, analizuje obiekt lub region poznawany z dotychczas znanymi. Wczasowicz, jeśli interesuje się terenem próbuje coraz szczegółowiej, wnikliwiej poznawać i przeżywać piękno wybranego regionu.

Klinicznym przykładem postawy typowej dla „wczasowicza” są turyści, którzy umiłowali Tatry lub Bieszczady i co roku do nich wracają, uważając, że wędrowki po innych pasmach górskich to już nie to.

Potrzeba umiaru w przeżyciach: Turystyka jest w poważnym stopniu traktowana jako forma wypoczynku. Fakt ten domaga się wyjaśnienia czy dążyć do tego, aby mieć możliwie dużo przeżyć, czy też wskazany jest umiar.

Przeżycia, aby były głębokie wymagają sytuacji kontrastowych – uprzedniego spokoju, relaksu, rozluźnienia. Nadmiar przeżyć, w tym i turystycznych, powoduje zatracenie wrażliwości, świeżości, spontaniczności, które często są nieodłącznymi składnikami przeżyć turystycznych. Wskazana jest więc przeplatanka.

Pozostaje jeszcze problem częstotliwości silnych przeżyć i wieku. Gotowość do większej ilości przeżyć wykazują ludzie młodzi. W miarę upływu czasu robimy sobie małe przyjemności o charakterze relaksu: mała czarna, wolny spacer, posiedzenie w parku na ławce, obserwacja ludzi, ptactwa wodnego, posłuchanie śpiewu ptaków, oczekiwanie późną nocą psów, wsłuchiwanie się w szum drzew lub potoków.

Wszystko jest więc dobre, jeśli z umiarem i przy uwzględnieniu energetyczności, głównie uzależnionej od wieku turystów.